

Anmeldelser

Poul Nyboe Andersen, *Det umuliges kunst. Erindringer fra dansk politik 1968-77*, Odense: Odense Universitetsforlag, (led i projektet »Dansk politik under forandring 1945-85«), 1989, 248 s., kr. 208,00; Carl Otto Brix (red.), *Balance og samarbejde*, København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1989, 127 s., kr. 190,00; Thorkil Kristensen, *Erindringer*, Odense: Odense Universitetsforlag, 1989, 108 s., kr. 188,00; Tage Kaarsted, *Ove Rode – en politiker ved vejs ende*, udgivet af Institut for presseforskning og samtidshistorie, i kommission hos Odense Universitetsforlag, 1989, 216 s., kr. 178,00.

Det er slående, som den biografiske og biograferende historieskrivning blomstrer for tiden ude i verden såvel som herhjemme. Fordelene herved er læservenlighed – personafdækning har et publikum, på hvilket niveau den end foregår – og en forholdsvis skarp afgrænsning af emnekredsen. Til gengæld må man tage med i købet, at vægtningen af stoffet er forskubbet til fordel for bogens hovedperson, og at der næsten altid er en tendens – med vekslende styrke – i samme favør.

Den biografiske historieskrivning fremtræder i tre varianter gennem de bøger, som her skal omtales. Nyboe Andersen, økonomi-, markeds- og energiminister (V) fra årene 1968-77, og Thorkil Kristensen, central Venstre-politiker og minister i flere af de første efterkrigsår og OECD's generalsekretær i 1960'erne og 1970'erne, skriver erindringer, hvorved de uundgåeligt bringer sig selv i begivenhedernes centrum. Professor i historie Tage Kaarsted kommer til vejs ende med sit store fire binds værk om Ove Rode. Den historiske helhedstegning må, skønt klart optrukket, alligevel reduceres til kulisser, hvori hovedpersonen optræder. At forfatteren er en særdeles erfaren historiker mindsker tendensen, men forståeligt nok smitter kærligheden til emnet nu alligevel som sædvanligt af på vurderingerne til fordel for den biograferede. Bogen *Balance og samarbejde* er ingen Poul Schlüter-biografi, selv om den er udgivet i anledning af statsministerens 60 års fødselsdag, men udvælgelsen af emner tilstræber tydeligt nok at afspejle fødselarens interessevinkler på den politiske historie og nutidsskildring. På den måde bliver stofvægtningen den samme som biografiens. Hvad angår tendens, gør publikum vel i at tage højde for venligheden over for bogens dedicerede læser – naturligvis skønsomt blandet med den tendens, hver bidrager selv medbringer.

Nu har tendens sin egen positive værdi for den opmærksomme læser. Hvor grænsen ligger for eksempelvis Svend Aukens eller Niels Helveg Petersens venlighed i et skrift til Schlüters hæder, er da interessant nok. Og Nyboe Andersens erindringer læser man vel blandt andet for at se, hvordan denne nøgleperson i dansk markedspolitik i årene omkring 1970 vil bedømme NORDEK- og EF-forhandlingerne nu, hvor støvet fra den tids politiske kampe har lagt sig. Naturligvis forsvarer erindrings-skribenten sine handlinger. Politiske aktørers troværdighed

Anmeldelser

Poul Nyboe Andersen, *Det umuliges kunst. Erindringer fra dansk politik 1968-77*, Odense: Odense Universitetsforlag, (led i projektet »Dansk politik under forandring 1945-85«), 1989, 248 s., kr. 208,00; Carl Otto Brix (red.), *Balance og samarbejde*, København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1989, 127 s., kr. 190,00; Thorkil Kristensen, *Erindringer*, Odense: Odense Universitetsforlag, 1989, 108 s., kr. 188,00; Tage Kaarsted, *Ove Rode – en politiker ved vejs ende*, udgivet af Institut for presseforskning og samtidshistorie, i kommission hos Odense Universitetsforlag, 1989, 216 s., kr. 178,00.

Det er slående, som den biografiske og biograferende historieskrivning blomstrer for tiden ude i verden såvel som herhjemme. Fordelene herved er læservenlighed – personafdækning har et publikum, på hvilket niveau den end foregår – og en forholdsvis skarp afgrænsning af emnekredsen. Til gengæld må man tage med i købet, at vægtningen af stoffet er forskubbet til fordel for bogens hovedperson, og at der næsten altid er en tendens – med vekslende styrke – i samme favør.

Den biografiske historieskrivning fremtræder i tre varianter gennem de bøger, som her skal omtales. Nyboe Andersen, økonomi-, markeds- og energiminister (V) fra årene 1968-77, og Thorkil Kristensen, central Venstre-politiker og minister i flere af de første efterkrigsår og OECD's generalsekretær i 1960'erne og 1970'erne, skriver erindringer, hvorved de uundgåeligt bringer sig selv i begivenhedernes centrum. Professor i historie Tage Kaarsted kommer til vejs ende med sit store fire binds værk om Ove Rode. Den historiske helhedstegning må, skønt klart optrukket, alligevel reduceres til kulisser, hvori hovedpersonen optræder. At forfatteren er en særdeles erfaren historiker mindsker tendensen, men forståeligt nok smitter kærligheden til emnet nu alligevel som sædvanligt af på vurderingerne til fordel for den biograferede. Bogen *Balance og samarbejde* er ingen Poul Schlüter-biografi, selv om den er udgivet i anledning af statsministerens 60 års fødselsdag, men udvælgelsen af emner tilstræber tydeligt nok at afspejle fødselarens interessevinkler på den politiske historie og nutidsskildring. På den måde bliver stofvægtningen den samme som biografens. Hvad angår tendens, gør publikum vel i at tage højde for venligheden over for bogens dedicerede læser – naturligvis skønsomt blandet med den tendens, hver bidragyder selv medbringer.

Nu har tendens sin egen positive værdi for den opmærksomme læser. Hvor grænsen ligger for eksempelvis Svend Aukens eller Niels Helveg Petersens venlighed i et skrift til Schlüters hæder, er da interessant nok. Og Nyboe Andersens erindringer læser man vel blandt andet for at se, hvordan denne nøgleperson i dansk markedspolitik i årene omkring 1970 vil bedømme NORDEK- og EF-forhandlingerne nu, hvor støvet fra den tids politiske kampe har lagt sig. Naturligvis forsvarer erindrings-skribenten sine handlinger. Politiske aktørers troværdighed

afhænger af deres evne til at stå ved gjort gerning, og bevidstheden herom forsvinder begribeligvis ikke, efter at han er trådt ud af den politiske hverdag. (Det kan i uheldigste fald resultere i genoptagelse af den gamle mandjævning, hvis man beder forfatterens modpol om en anmeldelse, sådan som det senest er demonstreret ved den forhenværende Venstre-statsminister Poul Hartlings omtale af den tidligere socialdemokratiske statsminister Anker Jørgensens erindringer.)

Den, der læser erindringer for at få mere at vide om en svunden epoke, skal regne med, at nyhederne for det meste begrænser sig til de oplysninger, som kan hentes om forfatteren. I hvert fald, hvis man har et fyldigt kendskab til datiden. Heri adskiller nærværende to erindringsbøger sig ikke synderligt fra andre. Selv ikke Thorkil Kristensens, hvis tørre, nøgterne figur bogstaveligt støver op af hans skrivemåde. Kedeligere er, at han tydeligvis nok ikke har støttet sig til meget andet end hukommelsen. Fremstillingen bliver derfor nærmest skematisk. Hverken når det drejer sig om hans brud med Venstres folketingsgruppe, eller hvis man søger oplysning om hans rolle i regeringsdannelsesforløbet i 1973, yder han hjælp til fremtidige forskere. Med størst interesse læser man da bogens sidste sider, hvor han fremlægger sine nutidige globale synspunkter – måske også de syv sider i bogen, han har fundet det morsomst at skrive. Men Poul Nyboe Andersen har ført dagbog, hvorfra han i sin erindringsbog lejlighedsvis citerer ordrette pasager. Hans fremstilling af markedspolitikken og af starten på energipolitikken efter oliekrisens udbrud i 1974 er pligtigt kildestof for interesserede. Derimod bringer hans redegørelse for den økonomiske politiks udvikling under hans ægide fra 1968 til 1971 ikke noget frem, som den velorienterede læser ikke allerede har kendskab til, og forsvaret af den er helt, som det allerede blev fremlagt i datiden. Heller ikke skildringen af regeringsforhandlingerne i 1973 og 1975 føjer nyt til det allerede kendte. Det ærgrer, at han afstår fra at bringe det sidsteudkast til regeringserklæring i 1975, som han udarbejdede sammen med Venstres daværende gruppeformand, nuværende EF-kommissær Henning Christoffersen. Den erklæring ville være en nyhed, som der ikke synes grund til at låse ned i arkivet, »hvor den til sin tid vil kunne findes«. Poul Nyboe Andersen krydrer indimellem sin fremstilling med selvoplevet anekdotisk stof. Hans kultiverethed afdæmper overalt hans ordvalg. Rigtigt gal i hovedet har han tilsyneladende kun været en eneste gang mellem 1968 og 1977. På flyselskabet SABENA, bogstaverne betyder ifølge Nyboe Andersen (og andre, siger han) »Such A Bad Experience Never Again«!

Politiker-erindringer indgår også i bidragene til den bog, som den tidligere Christiansborg-journalist Carl Otto Brix har redigeret til statsministerens 60 års fødselsdag. Forhenværende forsvarsminister, senere finansminister (K) Erik Ninn-Hansen og forhenværende Grønlandsminister (CD) Tom Høyem vurderer regeringen 1968-71, henholdsvis beskriver firkløverregeringen i 1980'erne. Den tidligere ordfører for de Konservative senerehen finansminister Poul Møllers bidrag om VK-regeringen fremtræder derimod mere som en argumentation for, hvorfor han i dag mener, at V og K bør sluttes sammen i et parti. Bemærkelsesværdigt af en mand, som for få år siden hæftede etiketten »kostaldslugt« på Venstre. Poul Møller kommer derved reelt på linje med en række andre bidrag i bo-

gen, som retteligt bør anses for indslag i den dagspolitiske samtale i samfundet, hvorimod professor Tage Kaarsted, direktør Knud Larsen og forhenværende undervisningsminister (R) Helge Larsen som faghistorikere har behandlet emner vedrørende konservativ partihistorie – på det kendte kildegrundlag.

Hvad politikeren skriver i sine erindringer er jo næppe blot nogenlunde sammenfaldende med, hvad han erindrer. Når historikeren tager fat og biograferer, bortfalder de hensyn til følelser, personrelationer og partiinteresser, som politikeren selv lader sig binde af. Dertil kommer historikeren jo ofte i besiddelse af andre kilder end, hvad der står til rådighed for den biograferede selv. Når der hertil føjes, at historikeren jo fører vor tids samtale med fortiden, så er det klart, at Kaarsteds Ove Rode-biografi giver os i dag en mere tilfredsstillende skildring af denne nøgleperson i dansk politik fra århundredets første fjerdedel, end en traditionel selvbiografi ville have kunnet give. De centrale politikere er selv historie, deres vurderinger og personlighedstype leverer ofte forklaringselementer, når en udvikling beskrives. Det gjaldt i høj grad for Ove Rode i det foregående bind af Kaarsteds værk, om indenrigsministertiden under Den første Verdenskrig. Men det gælder da stadigvæk i nogen grad i det nye afsluttende bind dækkende perioden efter 1920, hvor Rode var radikal partileder, og efter 1927, da han blev chefredaktør for Danmarks største avis Politiken, men uden særlig meget indflydelse på avisen. For en del er spændingerne i den radikale folketingsgruppe i 1920'erne kendt fra P. Munchs erindringer. *Ove Rode – en politiker ved vejs ende* kan uddybe og føje nye eksempler til. I højere grad får vi udvidet kendskabet til Politikens historie. Her er den ikke skrevet med hensyntagen til bladhuset selv. Biografien afsluttes med en oversigt over de mange vurderinger, der i tidens løb er givet af Ove Rode. Den oversigt vil være til nytte for adskillige. I det hele kan man roligt sige, at nu er Ove Rode og hans indsats klart belyst. Sammen med de banebrydende skildringer af regeringsdannelser i efterkrigstiden skaffer dette biografiværk skrevet 1963-89 Tage Kaarsted en smuk plads i dansk historieskrivnings historie.

Ud over den betydning, de biografiske og biograferende bøger har for historikere og samfundsvidenskaberne, bør det fremhæves, at de bidrager meget til almindelige borgeres forståelse af og interesse for samfundsprocesserne. Mange læser disse bøger for at genopleve, og de får en udvidet forståelse med i købet. Ikke mindst derfor er det godt, at bøgerne skrives.

Harald Westergård Andersen
Odder Gymnasium

Morten Egeberg (red.), *Institusjonspolitik og forvaltningsutvikling: Bidrag til en anvendt statsvitenskap*, Oslo: TANO A.S., 1989, 240 s., Nkr. 248,00.

Denne bog har rødder langt tilbage i organisationsteorien. Den er præget af et instrumentelt syn på organisationer og organisationsforandring. Organisationsudformning betragtes som et instrument til at påvirke individuel politisk adfærd.